

les y de lo verdaderamente prehistórico en el pueblo bascongado hablarémos en el artículo siguiente.

FRANCISCO NAVARRO VILLOSLADA.

(Se continuará.)

AGUR UME.

«Zerura joan nayago, osatu baño»
(Arrese-ko María Pilarchoren azken egunetako berbak).

Ez al nozue gogortzat arren iñok eukiko,
Ez nagizue acharrizkotzat iñok bota,
Ez nagiala zentzun bagakaz iñok bardindu,
Nire biotz au erdibiturik gaur dagota.

Ez deustazue ausaz malkorik gaur ikusiko,
Begiok malkoz dodazalako gorriturik,
Aiñ luzaroan nire biotzak eukan patiña,
Dalako oso iya gelditu agorturik.

¿Nok esan daike baña beraren kordel meietan
Amaitu dala soñututeko indar dana,
Iturricho bat mututu oi dan erara bardin
Agorrillean sikatutean urik baga?

¿Nok esan daike berau aurkitzen dala galduta,
Basamortuan galtzen dan legez bidaztia,
Laño artean dabillenean topau ezinda
Berak atsedean gura leukean baserria?

Bidetik alde daben bar legez orain bizi naz,
Ezin dot topau atzo nekusan goīs-izarra,
Ezin dot jarrai zerren errendu bere egin nazan,
Eta aldatsok iragoteko nago zarra.

Orregaitiño agurtzen zaitut, Probidentzia,
Lurreratzen naz ezkutapenok adoretan,

Nire asmoak badira bere oker atera,
Zureak beintzat zearo dira gertaketan.

Parkatu, Jauna, parkatu, Jauna, baldin geyegi
Maite baneban eta ametan alabea,
Zerren eskini neutsun azkenez biotz guztiaz
Artu zengion zeuk besoetan arimea.

¿Zergaitik orren gazterik baña nai ete eban
Nire loracho guri guriak amaitzea,
Galtzen ebala bere matrallak gorritasuna,
Ta bere begi izarrezkoak ikustea?

Larrien larriz ¿zergaitik aren estu jarri zan,
Goregi igoten danean legez chorichua,
Bere biotza gelditzen zala taupada baga,
Isten eustala neure au baña taupatsua?

Oraindik zortzi urte bagarik 10 mingarria!
Gorputza ichi arimak eutsan deslauririk,
Aita ta ama onen ondoan aurkitu giñan
Zer jazoten zan ezin ezelan barruntauirik.

Marmola bera zirudiala geratu jakun,
Len biziduna izan zan nire alabea,
Ez dakit zelan geratu nintzan neu biziagaz,
Zalako bera aitarentzako bizitzea.

Emon neutsazan laztanak asko berari baña,
Larrosatuten echakon mosu zurbildua,
Ez eben bere ezpan politak zabaldu gura,
Deitu egidan «ene aitacho gogokua».

Egazti batek gois jagitean bere abia
Beti isten dau otzitu baga epelchorik,
Modu berean gelditu arren aren aoa
Geratu jakon laster gerora otziturik.

Zerren etorri echakon ari urten eutsana,
Egaztichoa datorren legez bere echera,
Ezpada nire umeak eukan uso zuriak
Egatu eban ez biurtzeko ona atzera.

Ordurik ona agaitik nabill beti artega,
Damuz ezin dot inon billatu atsedenic,
Biotz oneri eukan biotza ill jakolako,
Aitaren biotz onek nor eukan biozturik.

Ichas azalez dabillan ontzi polita zelan
 Baga eskerga batek oi daben ondoratu,
 Baletzar batek ao zabalaz ene umea,
 Niri oztuta sabeleraño eban sartu.

Lora eder bat atzo zan eta gaur da zimela,
 Atzo zan nire poza ta gaur jat naibagea,
 Atzo zan nire echean agaz uda barria,
 Gaur bera baga au jat negu baltz illunpea.

Uste bagako aldakuntze au ikusitean,
 ¿Zer egin daiket ¿noruntz zuzendu nik begiak?
 Zeruetaruntz eregitean biotzak diñost,
 Araḡe egan ebala nire alabeak.

Bizi ohea artu ebala fedea diñost,
 Bizi ohea artute arren egin jat ill,
 Bizi ohea goyan gozetan dagokit eta,
 Ni barriz beian onen negarti ¿zelan nabill?

Arbola batek baña adar bat galdu ezkeru
 Agertzen badau sentimentua dabela artu,
 Aitaren biotz onek biotza galdurikoan,
 ¿Zelan damurik egingo ez dau gaur agertu?

Ez da mirari neure umea, zu gomutauta,
 Aitau negarrez oraindik bere asitea,
 Ez da mirari entzun neutsuzan berba andiak
 Neure burutik oraindik ezin kendutea.

Zuri, zuri bai, alabachoa entzun neutsun bai,
 «Osatu baño zerura joan dot nayago»
 Ez dakit nundik asmau zenduzan itz orrek baña,
 Niretzat gauza ezkuturen bat or badago.

Gauz iḡillen bat sentietan dot or badagola,
 Gauz iḡillen bat batek bakarrrik dakiena,
 Ezin erantzun bestela alan zinaidan Pilar
 Zarrago batek dalako ori al daikena.

Osatu baño joan nayago zenduan legez
 Ontzat artua izan zan goyan zure naya,
 Osatu baño joan nayago zenduan legez
 Egiastu zan euki zenduan erabaya.

Orrēsegatik urten eutsuen bidera, Pilar,
 Zeure nebacho aingeruhoak laguntzera,

Euren erdian igo zinaian izarrez gora,
Eurakaz nasi kantu artean bizitera.

Eurakaz naste errubageen artean zagoz,
Iñoz orbandu etzendulako arimea,
Edurrezkoak zure jantziak dirudie ta
Eguzkia duiñ argia dozu arpegia.

Orche gozetan bizi zaitetz bai, alabachoa,
Orban bagako Bildots otzana adoretan,
Erreguturik egunen baten zure aitamok
Igo daigula orrañe bera alabetan.

Orresegaitik zuk ez daukazu damurik oraiñ,
Aita ta ama bakarrik emen ichiteaz,
Eriotzea irago eta zagozalako,
Atsegiñetan emendik orra igoteaz.

Zure gorputza badago bere lurperatuta,
Egunen baten aterako da ain ederrik,
Azuzena ta lirio zuri zuriak baño
Zuriago ta iñon orbancho bat bagerik.

Agur, umecho, ikusi arte orche zeruan,
Agur, agur bai, gelditzen gara gu lurrean,
Agur, biotzak zerren eroan zeuk deuskuzuzan,
Agur ume, guk pozik ez dogu emen bean.

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

1888-ko urtean.

Arrese maitea: Negarrez irakurri det zure eskutitza; negarrez zure alaba aingeruari donkitu diozun moldaera samurra. ¡A!... zure alaba ez da ill, Arrese maitea, poztu eta begira Zerura; askotan, áurrak lurraren gañean ikusirik, ta lurra zér dan pensaturik, alako tristura illun bat sentitzen det, baña Pilarcho zureak poztutzen nau Birjiña Amaren oñetan ikusten detalako bere aitaren bersoak eskeintzen dizkala! ¡Zorionekoa zu! Nik ez ezagutu arren, esan zakitza au bera zure emazteari, ta biak artu ditzatzute, alde batetik nere pozaren agiria, ta bestetik nere malkoak. Agur biotzetik!

ANTONIO ARZÁC.

Donostian, 1888-ko Uztaren 10-ean.